

Вашенко О. С.,

аспірант,

молодший науковий співробітник відділу психології спілкування

Інституту соціальної та політичної психології

Національної академії педагогічних наук України

м. Київ, Україна

КОРЕЛЯЦІЙНІ ЗВ'ЯЗКИ ПСИХІЧНИХ СТАНІВ: ДОСЛІДЖЕННЯ ВПЛИВУ ВОЄННИХ СТРЕСОРІВ НА ПСИХОЛОГІЧНЕ БЛАГОПОЛУЧЧЯ ПОДРУЖЖЯ

У дослідженні приймало участь 74 особи, а саме: 58 жінок (78,4%) та 16 чоловіків (21,6%), віком від 26 до 60 років. Освіта опитуваних: вища – 49 осіб (66,2 %); неповна вища, середньо-технічна – 12 осіб (16,2 %); професійно-технічна освіта, повна загальна середня – 13 осіб (17,6 %).

Були використані наступні методики: «Діагностика рівня конфліктності особистості» (Г. Ложкін, Н. Пов'якель); запитальник «Діагностика поведінки особистості в конфліктній ситуації» (О. С. Кочаряна); методика «Стратегія боротьби з конфліктами» (Д. Веттен, К. Камерон); шкали тривоги А. Бека; шкала депресії А. Бека; шкала резильєнтності Коннора-Девідсона-10; опитувальник агресивності А. Басса-М. Перрі; «Шкала сприйнятого стресу» (Perceived Stress Scale-10, PSS-10); методика "емоційного інтелекту" (Н. Холл)

Кореляційний аналіз (застосовували коефіцієнт кореляції Пірсона) показників депресії показав статистично достовірні взаємозв'язки з:

1) резильєнтністю ($r=-0,520$ при $p\leq 0,001$): чим вищий рівень депресії у респондента, тим меншу резильєнтність він здатен виявити;

2) тривогою ($r=0,661$ при $p\leq 0,001$): чим вищий рівень депресії у особи, тим більший рівень тривоги вона демонструє;

3) загальним показником агресії ($r=0,399$ при $p\leq 0,001$) та такими її складовими, як гнів ($r=0,494$ при $p\leq 0,001$) та ворожість ($r=0,322$ при $p\leq 0,01$): чим вищий рівень депресії у респондента, тим більш він схильний до вияву агресії взагалі та до вияву гніву та ворожості;

4) загальним рівнем емоційного інтелекту ($r=-0,362$ при $p\leq 0,01$) та такими його критеріями, як управління своїми емоціями ($r=-0,543$ при $p\leq 0,001$) та самомотивацією ($r=-0,368$ при $p\leq 0,01$): чим вищий рівень депресії демонструє респондент, тим нижчий рівень емоційного інтелекту у нього та менша здатність до управління своїми емоціями і самомотивації.

Кореляційний аналіз (застосовували коефіцієнт кореляції Пірсона) показників **резильєнтності** показав статистично достовірні взаємозв'язки з:

1) тривогою ($r=-0,514$ при $p\leq 0,001$): чим вищий рівень резильєнтності у особи, тим менший рівень тривоги вона демонструє;

2) такими складовими агресії, як гнів ($r=-0,338$ при $p\leq 0,01$) та ворожість ($r=-0,266$ при $p\leq 0,05$): чим вищий рівень резильєнтності у респондента, тим менш він схильний до гніву та ворожості;

3) загальним рівнем емоційного інтелекту ($r=0,597$ при $p\leq 0,001$) та такими його критеріями, як самомотивація ($r=0,589$ при $p\leq 0,001$), управління своїми емоціями ($r=0,594$ при $p\leq 0,001$), розпізнавання емоцій інших людей ($r=0,338$ при $p\leq 0,01$), емоційна обізнаність ($r=0,318$ при $p\leq 0,01$), емпатія ($r=0,285$ при $p\leq 0,05$): чим вищий рівень резильєнтності у респондента, тим вищий рівень у нього рівень емоційного інтелекту та більша здатність до самомотивації, управління своїми емоціями, розпізнавання емоцій інших людей, вища емоційна обізнаність та емпатія.

Кореляційний аналіз (застосовували коефіцієнт кореляції Пірсона) показників **тривоги** показав статистично достовірні взаємозв'язки з:

1) загальним показником агресії ($r=0,495$ при $p\leq 0,001$) та такими її складовими, як гнів ($r=0,555$ при $p\leq 0,001$) та ворожість ($r=0,399$ при $p\leq 0,001$): чим вищий рівень тривоги демонструє респондент, тим більш він схильний до вияву агресії взагалі та до вияву гніву та ворожості;

2) загальним рівнем емоційного інтелекту ($r=-0,477$ при $p\leq 0,001$) та такими його критеріями, як управління своїми емоціями ($r=-0,583$ при $p\leq 0,001$) та самомотивацією ($r=-0,506$ при $p\leq 0,001$): чим вищий рівень тривоги демонструє респондент, тим нижчий рівень емоційного інтелекту у нього та менша здатність до управління своїми емоціями і самомотивації.

Кореляційний аналіз (застосовували коефіцієнт кореляції Пірсона) показників агресії та її складових показав такі статистично достовірні взаємозв'язки з **емоційним інтелектом** та його критеріями, зокрема:

а) рівня агресії з рівнем емоційного інтелекту ($r=-0,475$ при $p\leq 0,001$) та такими його критеріями, як управління своїми емоціями ($r=-0,517$ при $p\leq 0,001$), самомотивація ($r=-0,403$ при $p\leq 0,001$), розпізнавання емоцій інших людей ($r=-0,337$ при $p\leq 0,01$), емоційна обізнаність ($r=-0,322$ при $p\leq 0,01$), емпатія ($r=-0,260$ при $p\leq 0,05$): чим вищий рівень агресії виявляє респондент, тим нижче у нього рівень емоційного інтелекту і він менш здатен до управління своїми емоціями, самомотивації, розпізнавання емоцій інших людей, емпатії та виявляє меншу емоційну обізнаність;

б) рівня гніву з рівнем емоційного інтелекту ($r=-0,386$ при $p\leq 0,001$) та такими його критеріями, як управління своїми емоціями ($r=-0,509$ при $p\leq 0,001$), самомотивація ($r=-0,373$ при $p\leq 0,001$), розпізнавання

емоцій інших людей ($r=-0,262$ при $p\leq 0,05$): чим вищий рівень гніву здатен виявити респондент, тим нижче у нього рівень емоційного інтелекту і він менш здатен до управління своїми емоціями, самотивації, розпізнавання емоцій інших людей;

в) рівня ворожості з рівнем емоційного інтелекту ($r=-0,482$ при $p\leq 0,001$) та такими його критеріями, як управління своїми емоціями ($r=-0,485$ при $p\leq 0,001$), самотивація ($r=-0,396$ при $p\leq 0,001$), емоційна обізнаність ($r=-0,359$ при $p\leq 0,01$), розпізнавання емоцій інших людей ($r=-0,343$ при $p\leq 0,01$), емпатія ($r=-0,249$ при $p\leq 0,05$): чим вищий рівень ворожості виявляє респондент, тим нижче у нього рівень емоційного інтелекту і він менш здатен до управління своїми емоціями, самотивації, розпізнавання емоцій інших людей, емпатії та виявляє меншу емоційну обізнаність.

Перспективою подальших науково-практичних досліджень є розробка заходів, спрямованих на посилення психофізіологічної стійкості, підвищення ефективності комунікацій між подружжям та врегулювання конфліктів в умовах воєнного стану та в період післявоєнного відновлення.

Список використаних джерел:

1. Ващенко О. С. Дослідження соціально-психологічних причин розгортання подружніх конфліктів під час війни. *Вісник Львівського університету. Серія : Психологічні науки*. 2024. Випуск 21. С. 24–31.

2. Кокун, О. М. Всеукраїнське опитування «Твоя життєстійкість в умовах війни»: препринт. Київ : Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України. 2022. 46 с. <https://lib.iitta.gov.ua/731505>

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-502-3-75>

Власенко О. О.,

доктор психологічних наук, доцент,

завідувач кафедри психології, філософії та суспільних наук

Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського

м. Київ, Україна

ДИСОЦІАЦІЯ ЯК ВІДПОВІДЬ ПСИХІКИ ОСОБИСТОСТІ НА ТРАВМУЮЧУ СИТУАЦІЮ

Сьогодення характеризується наявністю різноманітних травмуючих ситуацій. Воєнні дії лишесили навантаження на психіку особистості. Травмуюча ситуація являє собою певне явище, що є